

Snoplč 19. — V Gorici, 31. julija 1896. — Cena 25 kr.

Cena naročnikom za 12 snopičev 2 gld. 40 kr.

KNJIŽNICA
za
MLADINO.

Ustanovila:

„Zaveza slovenskih učiteljskih društev“

Izdajatelj in odgovorni urednik And. Gabršček.

Slavoj in Ljudmila.

Miloerčna brat in sestra.

Žbirka kratkečasnih in peučnih pegeverev o živalih.

I. del.

V GORICI.

Tiska in zalaga „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček.
1896.

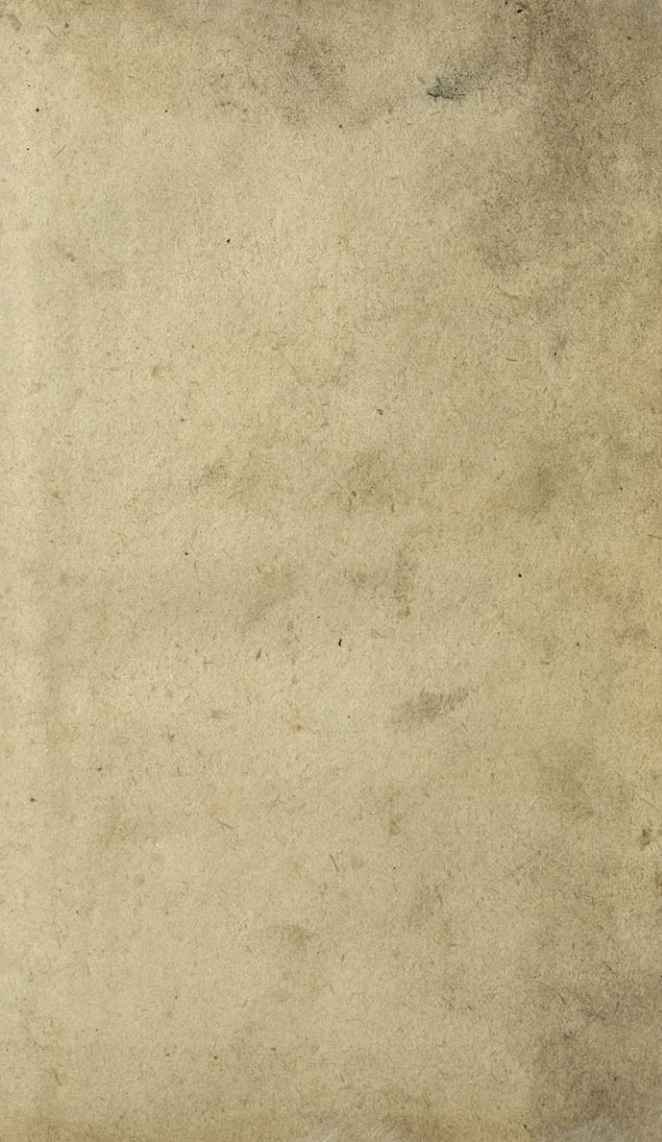
Markus Weiss

Amberg

Lehrschilling

1792

Harry Anastasich

N° 55. 46

Slavoj in Ljudmila.

Milosrčna brat in sestra.

➤ Zbirka kratkočasnih in poučnih pogovorov o živalih. ➤

Slovenski mladini nabral in priredil

Jakob Dimnik

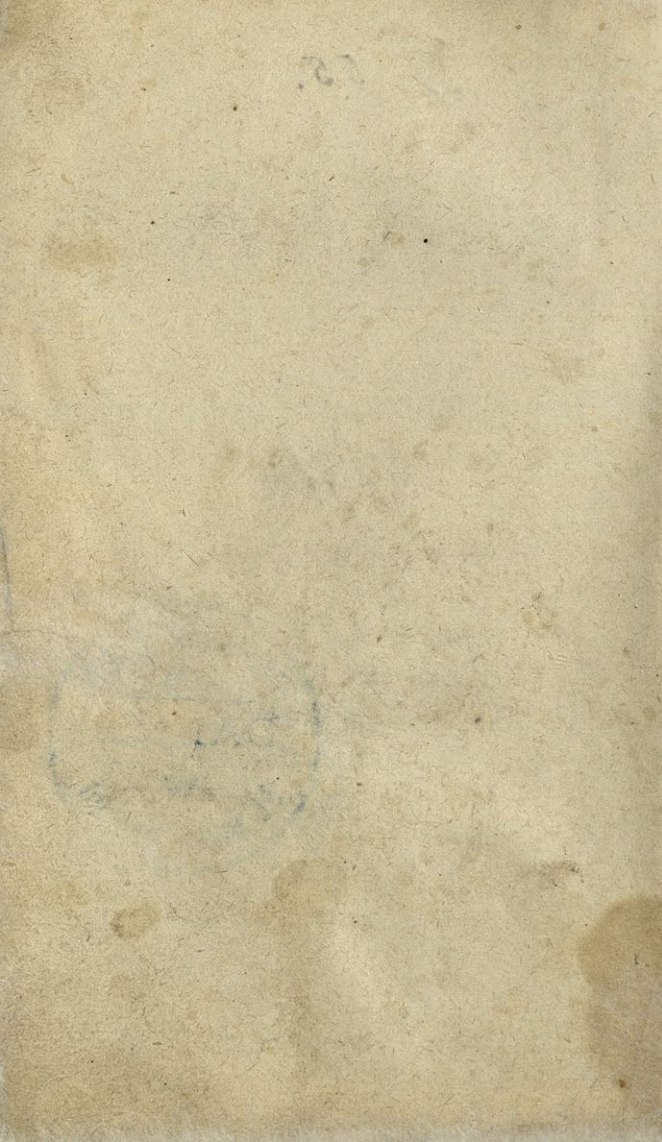
učitelj v Ljubljani

V GORICI.

Tisk in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1896.

2350
Snopič 19. — V Gorici, 31. julija 1896. — Cena 25 kr.

Cena naročnikom za 12 snopičev:

2 gld. 40 kr.

Knjižnica za mladino.

USTANOVILA „ZAVEZA SLOVENSКИH UČITELJSKIH DRUŠTEV“

Izdajatelj in odgovorni urednik
Andrej Gabršček.

Izhaja zadnji dan vsakega meseca v trdo vezanih
snopičih, obsežnih povprečno po 6 pol.

V GORICI.

Tisk. in zal. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček.

1896.

65-0-709604

202M8929

1024048/2013

I.

UVOD.

V knjigi o stvarjenju beremo, da Bog, ko je ustvaril vsakovrstne živali, je rekel:

«Naredimo si človeka po svoji podobi, ki naj gospoduje ribam v vodi, pticam pod nebom, vsem živalim in celi zemlji».

Človek je torej ustvarjen po podobi božji. Duša človeška je posebno zaradi pravičnosti in kreposti podoba božja, in zaradi tega mora biti človek pravičen in kreposten, kajti le tisti, kdor je pravičen in kreposten, gospoduje resnično vsem živalim in celi zemlji.

Človek mora torej ravnati z živalimi pravično, razumno, po zapovedi in volji božji.

Zavoljo tega ne smemo živalij trpinčiti, ampak jih še celó varovati in braniti, da se jim ničesar žalega ne stori; s tem tudi človek pokaže, da zna ceniti samega sebe.

Človekovo gospodarstvo nad živalimi mora biti torej razumno, pravično, milosrčno, kajti človek in žival — oba sta stvari božji.

Vsako žival smemo uporabljati le za takšno opravilo, tako ž njo ravnati, da preveč ne trpi. Éno in isto delo je za to žival lahko, a za drugo silno težavno. Tako n. pr. vlečeta konj in vol plug in še težje tovore prav lahko, pes pa ni za tako delo.

Ko je ukazal vsemogočni stvarnik nebes in zemlje človeku, naj gospoduje vsem njegovim delom na zemlji, ter mu izročil tudi živali v varstvo, gotovo ni dal dela svojih rok človeku s tem namenom v gospodarstvo, da bi zlorabil svojo moč na svetu, ampak, da razumno in usmiljeno ravna z vsemi stvarmi božjimi.

Kakor pa Bog iskreno ljubi vse svoje stvari, takó tudi zapoveduje, da človek ljubi Boga in vse stvari božje.

Tudi živali moramo torej ljubiti. Kdor pa živali trpinči, tak ne ljubi vseh stvari božjih, in čestokrat se zgodi, da postane tak človek tudi do svojega bližnjega neusmiljen in trdosrčen. O tem nas uči vsakdanja skušnja.

Živalski organizem je zelo podoben človeškemu organizmu, ker imajo istih pet čutov, kakor človek. Dasi je duh živali umrjoč, imajo vendar neko nevidno moč, ki je zelo podobna duševnim zmožnostim človeškim. Mnogokrat so posamični živalski čuti še bolj razviti nego človeški. Prav zaradi tega sluti lovski pes divje živali in najde izgubljene ali skrite reči. Tudi žival zna pokazati svoje veselje ali žalost, hrepenenje ali strah itd. Mnoge živalske lastnosti so vredne, da jih posnemamo. Ljubezen, zvestoba, potrpežljivost in modrost pasja ali konjska, pridnost in spretnost bučele ali mravlje, snaga mačke ali goloba, potrpežljivost in pohlevnost ovce itd. so tako lepe lastnosti, da jih ponuja stvarnik človeku v vzgled in posnemanje, kajti živalske lastnosti so čiste, naravne — brez hinavščine. —

S takimi nazôri je bil prešinjen učitelj
Radoslav. Trdno je sklenil, svoje učence
tako vzrejati, da bodo usmiljeni in milosrčni
do vseh živalij. —

Začeti.

II.

Stvarnik in ovca.

Komaj dober mesec je poučeval učitelj Radoslav otroke v šoli in že si je pridobil njihovo ljubezen in zaupanje. Zapazil je pa tudi v tem kratkem času nasledke slabe domače vzgoje. Trpinčenje živalij je bilo veselje mnogih dečkov, pa tudi do svojih součencev in součenk so bili surovi, neusmiljeni in trdosrčni. To mu je dalo povod, da nekega dne svoje otroke tako-le nagovori:

Predragi otroci! Danes sem se namenil vam pripovedovati mnogo lepega in koristnega o živalih. Bodite torej mirni in prav pazno me poslušajte! Povem vam lepo basen, kako se je pogovarjala svoje dni ovca z Bogom:

Ovca pride k Stvarniku in mu toži, da mora silno veliko pretrpeti pred drugimi živalimi.

«Verjamem ti, pobožna stvar», odgovori Stvarnik, «nobenega orôžja nimaš, da bi se postavila v bran. Hočeš li, da obožim tvoja usta z močnimi zobmi, noge pa z ostrimi kremplji?»

«O ne», odgovori ovca, «ne maram imeti nič enakega z zverinami».

«Ali želiš, da nalijem strupa med tvoje sline?»

«Oh, strupenih kač se vsakdo takó zelo boji», pravi ovca.

«No, kaj hočem pa storiti? — Zasadim močne roge v čelo».

«Tudi ne, dobri stvarnik! Potem bi suvala kakor kozel».

«Na kak način moraš vendarle škodovati drugim živalim, če hočeš, da se te bodo bale», odgovori Stvarnik.

«Če je pa tako, dobri oče», vzdihne ovca, «pusti me raje táko, kakoršna sem, kajti kdor ima moč, vzbudi se v njem hu-

dobno veselje drugim škodovati, ali bolje je krivico trpeti nego krivico delati».

Bog je potem blagoslovil ovco in jo dal človeku v varstvo. Od sihdob ni ovca nikdar več tožila zoper svoje stanje. —

«O dobra ovca», vsklikne učene c Slavoj, ko je na željo učiteljivo ponovil celo basen.

Učitelj: Kaj se pa učimo iz te basni?

Slavoj: Iz te basni se učimo, da moramo biti tudi mi tako dobri in potrpežljivi kakor ovca.

Učitelj: Prav si povedal. Ovca ne mara nikomur škodovati. Zato naj tudi človek tej pohlevni živali nikdar nič žalega ne stori, a vendar niso vsi ljudje taki.

Poslušajte me prav pazljivo, ljubi moji otroci! Poučil bi vas rad, kako modre, dobre in pravične namene ima stvarnik z živalimi. Jaz bi prav rad vzbudil v vas neki nežni čut — čut milosrčnosti in usmiljenja do živali — zato, da vam bode mogoče potem spolnovati tudi zapoved božjo o ljubezni do bližnjega. Pre-

pričam vas prav lahko, da je zelo krivično, grozno, surovo in pregrešno, živali trapiti, kajti trpinčenje živalij ima čestokrat najslabše in najgrše nasledke za sabo. Če je kdo med vami delal iz nevednosti do sedaj take pregrehe in obljubi danes, da se poboljša, mu ljubi Bog še odpusti; komur je pa trpinčenje živalij prijetna zabava in se raduje nad tem, če nedolžna žival mnogo trpi, naj ga Bog spreobrne, da ne bode treba pisati njegovih grozodejstev v knjigo večnega sodnika.

Živali moriti je le tedaj dovoljeno, če nam žive škodujejo ali mrtve koristijo. Tudi pohleven golobček se ti ne sme smiliti, draga deklica, če ti mati ukaže, ga umoriti, da ga potem pripravi za našo hrano. Hitro mu prereži zdolaj vrat in takoj pogine brez muk, ker takoj postane neobčutljiv. Za tako opravilo moraš imeti pogum, ker takó je usojeno tebi in nedolžni živalici. Neusmiljeno je pa golobe utopiti, kar sem že večkrat zapazil.

«Oh, svojega preljubega jagnjeta bi pač ne mogla umoriti», pade učenka Ljud-

m i l a učitelju v besedo. «Kako težko mi je vendar pri srcu, ko vidim, da nekateri ljudje zvežejo jagnjetom vse štiri noge navskriž ter jih potem obesijo, da morajo dolgo časa z glavo viseti nizdoli; koliko vendar trpé, ker jim kri sili v glavo! Ali bi jih ne mogli drugače nositi na prodaj ali v klavnico, da bi uboga žival toliko ne trpela?»

Učitelj: «O, seveda! Saj ti je znano iz zgodbe sv. pisma, da je bil Vzveličar sam tudi dober pastir za svoje ovce. On je dal vsem ljudem prelep vzgled. Pa moramo biti ne samo do jagnjeta ali ovce milosrčni, ampak tudi do vseh drugih živalij. V priliki nam je pokazal, kako dober gospodar svojo ovco na rokah nosi, ne da bi ji zvezal noge».

Pri tem pogovoru se je zrosilo marsikateremu učencu oko in učitelj je opazoval s tihim veseljem, da so bili tisti učenci posebno ganeni, ki so bili do sedaj neusmiljeni in trdosrčni do živalij.

III.

O v c a.

«Danes je minul ravno jeden teden, od kar sem vam pripovedoval basen o ovci; menim, da ste ta čas pogostoma mislili na njo in njene prošnje do stvarnika», govori učitelj Radoslav svojim otrokom.

Vsi dečki in deklice poslušajo prav pazljivo.

«Prav vesel bi bil, če bi mi znal kdo med vami imenovati tiste živali, ki so najzvestejše spremljevalke človeka in nad katerimi posebno lahko skazujete milosrčnost!»

«Psi», oglasi se deček iz zadnje klopi.

«Mi nimamo psa», oglasi se sosed njegov.

«Mačke», pravi deklica na nasprotni strani.

«Pri nas doma nimamo mačke», zavrnejo jo druge učenke.

«Ne psi in ne mačke, ampak jagnjeta», pravi Ljudmila. «Jaz prinesem svoje jagnje takoj zjutraj v sobo in je ves dan pri meni; če grem na prosto, gre tudi za mano».

«Mi nimamo jagnjeta», oglasi se njena tovaršica.

Dolgo časa ugibajo otroci, a le ne uga-nejo; naposled prosijo učitelja, da jim on imenuje tiste živali.

„M u h e“

odgovori učitelj z zategnjenim glasom.

Otroci pogledajo se prav debelo drug drugega.

«Otroci, tudi nad temi malimi živalimi lahko skazujete milosrčnost. Muhe so vaše spremljevalke že od prvega trenutka vašega življenja, in mati jih je morala prav pridno odganjati, da vas niso nadlegovale. Tudi sedaj, ko ste že nekoliko odrasli, so vam pogostoma prav nadležne, in marsikoga po-

prime jeza, da bi takoj vse pokončal, ako bi jih le mogel. To vam je tudi dovoljeno; moriti jih pa smete le s hitrim udarcem, ne pa z strupenimi pijačami, v katerih trpé grozne muke. Tudi do teh živalic morate biti milosrčni. Če vam pa pravim, da bodite tudi do muh milosrčni, vam ne prepovedujem jih moriti ali jih poditi iz gorke sobe skozi okno in vrata na mrzel zrak — ne, nikakor ne — kajti če jih spodite iz sobe, zapazijo jih kmalu tički, katerim so muhe prav dobra hrana.

Hudobni, poredni otroci pa na drugi način muhe prav neusmiljeno trpinčijo; potrgajo jim namreč perutnici in noge. Ali ni to grozno, neusmiljeno in strogo kaznjivo trpinčenje?»

«Gotovo da», odgovori Ljudmila in za njo vse druge učenke.

In taki trdosrčni otroci se veselé, če se nedolžne živalice brez nog in perutnic premeta- vajo toliko časa, da naposled revno poginejo!»

«Oh, neusmiljeni, trdosrčni taki otroci!» zavpijejo vsi. In Ljudmila, ki takó zelo ljubi

svoje jagnje, povzame zopet za besedo in pravi: «Saj je rekla ovca stvarniku: „Jaz nočem imeti nič enakega z zverinami“. Kaj ne da, moje ljube součenke in součenci, tudi mi nočemo biti podobni roparskim živalim?»

«Gotovo ne», odgovoré vsi prijazni Ljudmili.

«Povedal sem vam tudi», nadaljuje učitelj, «da v strupenih pijačah muhe silno veliko trpé; kakošen vzgled vam pa tu zopet daje ovca?»

Slavoj se oglasi in pravi: «Balo bi se nas vse, kakor strupenih kač».

«Zvitim, škodoželjnim kačam bi bili tudi mi podobni, če bi nastavljali mušicam limanice; to sem po več hišah opazil».

«Spočetka so omenili nekoji med vami», nadaljuje učitelj Radoslav, «tudi pse in mačke. Slavoj, ali znaš tudi pri teh živalih uporabiti vzgled ovce?»

Slavoj pripoveduje: «Nedavno sem se prav dobro zabaval pri svoji teti ž njenimi otroci. Malo mucko in mladega psička, s ko-

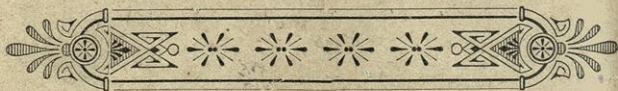
jima so se otroci igrali, sem tako radovedno opazoval, kakor svoje bratrančke in sestričine. Gotovo jih je mati poprej poučila, da ne smejo trapiti nedolžnih živalij, ker so takó lepó ravnali ž njimi. Niso si trgali psička in mačke drug drugemu iz rok ali pa jih stiskali z rokami, topli ali suvali. Le jedenkrat je mali Dragotin nehoté sunil mucko z nogo. Oh, ljubi moji součenci, ako bi le videli, kako je mucka Dragotinčka milo pogledala, kakor bi ga hotela vprašati, kaj mu je vendar storila žalega, da jo je tako sunil? In kako hudó je bilo Dragotinu, ker je užalil nedolžno žival; malo da se ni zjokal.

Gotovo je že marsikdo videl hudobne dečke, ki so upregli psa v voz kakor konja, in ker ni mogel voziti, so ga topli z bičem, palicami in suvali z nogami, da je bilo groza, Nedolžna žival je cvilila in jih milo pogledovala, kakor bi jih hotela prositi, naj ne bodo tako neusmiljeni! Povejte mi, ljubi součenci, kakošen vzgled nam tu zopet daje ovca? Naglo se oglasio vsi in pravijo: „Mi

nočemo suvati kakor kozli“. «Tako sem tudi jaz mislil», odgovori Slavoj.

«Otroške igre se nam dozdevajo pogostokrat popolnoma nedolžne», govori učitelj na to, «a vendar temu ni tako. Če imajo otroci veselje nad tem, da nedolžne živali v njihovih rokah mnogo trpé, upliva to jako nevarno na otroško srce in čut in bati se je zeló, da taki otroci nimajo tudi pozneje nič usmiljenja do svojega bližnega, — dà še celo do svojih starišev ne».

Gymnastike

IV.

T a š i c a.

«Slavoj vam je pripovedoval zadnjo uro, dragi učenci in učenke moje, da moramo biti milosrčni tudi do psov in mačk», nadaljuje učitelj Račosav. «Ker ste ga vsi tako verno in zvesto poslušali in tudi obljubili, da boste vedno milosrčni do teh živalij, zato sem se namenil vam danes, ker je ravno zadnji dan v tednu, povedati prav lepo pripovedko; poslušajte me torej prav pridno:

Bila je zelo mrzla zima. Na okno kmečke hiše prileti lep tiček. Se ter tja skaklja po oknu, a pogled njegov je bil obrnjen neprenehoma v sobo. Tužno zré notri, kakor bi hotel prositi, naj mu odpró.

«Oče, ptiček, ptiček» — zaupijejo otroci, «tašica je, rada bi šla v našo gorko sobo, odprite ji okno in pustite jo notri!»

«Zakaj pa?» vpraša oče.

«Oh, zunaj je hud mraz, zebe jo: saj moramo tudi do živalij biti milosrčni», rekel nam je nedavno gospod učitelj v šoli.

Oče odpré okno in tiček skoči naravnost v sobo; lahko skaklja sem ter tja ter pobira drobtinice po tleh in po mizi.

Otroci so sedeli mirno in tiho okrog mize, boječi se, da bi tašica ne odletela. Zaupno je zrl tiček zdaj temu, zdaj onemu v obraz ter takoj sprevidel, da se mu pri teh otrocih ni treba bati hudega.

«Vidiš, Stanko, ne samo mraz, tudi lakota ga je prignala k nam v sobo», pravi Milica.

«Dà, res je», odgovori Stanko, «saj se mu vidi, kako slastno zoblje drobtinice».

Ivan: «Tudi nas je že zeblo, ko smo šli v šolo, in dobro vemo, kaj je mraz, kaj neda Silvo?»

Silvo: «Dà, dà, pa tudi lačni smo bili že večkrat, ali ko smo prišli domu, nam je dala mati kruha, hvala Bogu, a nedolžni tički nimajo nikogar, ki bi jim dajal jesti».

«Meniš li, ljubi moj sin, da je res to? Ali mislite, ljubi otroci, da je vaš bratec Silvo sedajle govoril resnico?», vpraša oče.

Vsi: «Ljubi oče, po zimi pokriva sneg zemljo, drevje zamré in tudi voda zmrzne, da ubogi ptički tačas mnogo trpe lakote in mraza, učili smo se v šoli. Ali smemo zapéti prelepo in poučljivo pesmico „o ptičku“; vprašajo otroci očeta.

«Če je lepa in poučljiva, le zapojte jo!»

Otroci pojo:

Sneg pokriva plan goró
Burja mrazi nas močno,
Z nami zebe ptičice.
Revce so brez strešice.

Oj otrok, preljubi moj,
Glej, tam čivka ptiček tvoj;
Zebe ga in lačen je,
Od slabosti trese se.

«Res, lepa je» pravi mati, «tako se je godilo naši tašici».

Otroci nadaljujejo:

V hišico naj gre s tabó,
Da bo grel se za pečjó;
Pa mu malo zrna daj,
Da bo jedlo revče kaj!

Saj spomladi bo vesel,
Ptiček hvalo ti zapel;
Samo zdaj mu zrna daj,
Da bo jedlo revče kaj!

«No, vidite, ljubi oče, da so po zimi ptički največji reveži! Zebe jih in lačni so, pa nimajo tako dobrih starišev, kakor mi, da bi jim dajali kruha in jih grel, kakor nas je učil gospod učitelj», pripoveduje zopet Silvo.

«Prav, prav, ljubi moj sin! O tej reči bomo nadalje drugokrat govorili, danes omenim le toliko, da gospod učitelj je dostavil k tem res lepim besedam še nekaj. Sploh me pa jako veseli, da imate toliko usmiljenja do nedolžnih ptičkov».

Vsi otroci so imeli tašico prav radi. Nikdar je niso podili ali lovili po hiši. Nedolžna živalica se jih je pa tudi tako privadila in toliko jim je zaupala, da jim je jemala celó iz rok in iz ust kruhove drobtinice in drug živež.

Ptiček je preživel v družbi teh dobrih in usmiljenih otrok celo zimo.

Ko se je pa vrnila zopet ljuba pomlad, je hotela tašica zopet zleteti na prosto; oče opozori otroke na to.

«Odprite ji okno», prosijo vsi otroci očeta.

Dasi so imeli ptička prav radi in je težka ločitev od tako udomačene ptice, vendar so si prav radi pritrgali to veselje, samo da so ustregli ljubi živalici. —

«Saj je Bog tašici zato ustvaril peruti», oglasi se Silvo», da prosto leta po zraku, ne pa, da bi v tesni sobi skakljala sem ter tja; znabiti nas prihodnjo zimo zopet obišče».

«Tako je prav, ljubi otroci moji», pravi oče in odpre okno ljubi živalici. Ptica hitro sfrči v bližnji gozdiček; tu si naredi gnjezdo in prepeva celo poletje prav veselo.

Vrnila se je zopet mrzla zima. Otroci pogledujejo vsaki dan na okno, če se vrne tašica zopet nazaj. Dolgo časa so jo zaman pričakovali. Ko je nekega večera jelo že nekoliko zmrzovati, prileti tašica zopet na okno.

Ni pa bila sama, ampak pripeljala je s seboj prav lepo tovaršico. Stariši in otroci se ju razveselé in jima odpró okno. Takoj sta zletele v sobo in se vsedle na mizo, okrog katere so sedeli stariši in otroci. «Ptička nas vedno pogledujeta», pravi Silvo, «kakor bi nam holela nekaj povedeti».

Oče se oglasi in pravi: «Ako bi ptička znala govoriti, bi rekla, da zaupanje vzbuja zaupanje in ljubezen zopet ljubezen».

«V tej krščanski družini vlada res prava milosrčnost do živali», oglasi se učenec Slavoj. «Tudi mi hočemo biti taki», opomni Ljudmila, in učitelj Radoslav zaključi predavanje.

V.

Ptiček v kletki.

«Vem, da prav radi poslušate lepe pripovedke», prične učitelj Radoslav. «Danes sem se namenil, pripovedovati vam o ptičku v kletki. Poslušajte! „Oče, poglejte no, kako lepega ptička imam v kletki“, kriči Matiček svojemu očetu, ki je ravno prišel iz mesta domu.

„Kje si ga pa dobil, ljubi Matiček?“

„Danes zjutraj sem ga ujel in celi dan sem se veselil, da vam napravim veliko veselje, ko pridete domu“.

„To je prav lepo, da rad napravljaš svojemu očetu veselje, ali meniš pa, da si me danes res razveselil?“

„I seveda“, odpreže se Matiček.

„Gotovo je ptiček tudi tebe celi dan razveseljeval z lepim petjem?“

„Oh, to pa ne. Zunaj na prostem je tako lepo pel, a v kletki ni dal glasú od sebe. Dal sem mu tudi jesti in piti, kakor vidite, pa se ni dotaknil ne tega ne onega; vedno je poskušal, da bi ušel, pa ni mogel; bojim se, da bi ne poginil.“

„Povej mi, ljubi moj sin, zakaj si pa vendar ujel tega ptička?“

„Zato, ker je tako lepo prepeval, pa tudi lepo njegovo perje se mi ljubi in mislil sem tudi, da bode gotovo zadovoljen v tej lepi kletki. Če ne bode pel, mu pa iztaknem oči; pravijo, da slepi ptiči prav lepo pojó.“

Oče ga nevoljno pogleda, vsede se na stol in prične pripovedovati sinu prav lepo pesmico o ujetem ptičku tako-le:

Oh, kaj vendar sem vzločinil,
Vjet da moram biti sam?
Kaj sem žalega vam znil,
Da zaprli ste me v hram?

Zeleneti, oh, drevesa
Več ne vidim tukaj več!
Tesna krog je mene lesa,
Zdravje moje preč je, preč!

Oh, zakaj ste me zaprli?
Mar svoboden več ne bom?
Kaj nad mano ste zazrli,
Da mi vzeli sreče dom?

Petje to mi je ostalo
Drugo vse ste vzeli mi!
V petji sree žalovalo
Bode mi vse žive dni. —

To spregovorivši oče vstane ter veli sinu, da naj ptiča koj drugo jutro izpusti, in potem je šel po opravkih.

„In ti, ki si vzela ptičku prostost, bi mu rad vzela še njegov najdražji zaklad — vid —“, vpraša mati sina! „Ali bi se mogel razveseljevati nad petjem slepega ptiča? Povej mi odkritosrčno, ali bi se ti slep deček nič ne smilil?“

„Oh, seveda“, odgovori Matiček z jokajočim glasom, naslonivši se materi v naročaj. „Tudi petje slepega ptička bi me vedno opominjalo na njegove bolečine in trpljenje“.

«No, Ljudmila, povej mi», nadaljuje učitelj Radoslav, «kako bi pa ti ravnala s ptičkom v kletki, če bi ti stariši dovolili, da ga smeš imeti?»

«Prav pridno bi mu dajala jesti in piti».

Učitelj Radoslav nadaljuje: «Če imaš torej ptička v kletki in če se je navadil na življenje v kletki, ne smeš nikdar pozabiti, dati mu jesti in piti, drugače bi ga drugo jutro našla mrtvega. Kaj takega bi te moralo globoko užaliti; Bog ne daj, da bi bila še celo vesela, če bi ptiček poginil lakote. Tako neusmiljena je bila sosedova Metka. Ona se je namreč izrazila, ko je našla sestradanega in mrtvega ptička v kletki: „Prav je, da je poginil, saj sem imela vedno delo in skrbi ž njim; to opravilo mi je bilo res že predolgočasno“.

Njeni materi seveda ni bilo po vseči Matkino neusmiljeno srce. Nekega dne jo je zaprla nalašč v sobo ter odšla na polje. Dala jej je mnogo igrač, jesti in piti pa nič. Jokaje toži svečer svoji materi, ko je prišla zopet domu, da je na njo pozabila, ker ji ni dala celi dan ne jesti in ne piti in tudi sama si ni mogla ničesa poiskati, ker je bila v sobi zaprta.

„Bilo mi je že predolgočasno misliti vedno na to, da moraš tudi ti vsak dan jesti in piti“, pravi mati.

Metka je takoj spoznala, kam merijo te besede; vsa objokana prime mater za roko in ji trdno obljubi, da ne bode do nobene živali več tako neusmiljena in trdosrčna.

Otroci, tudi vi radi jeste, kaj ne? Podajte torej redno vsako jutro vašemu pevcu v kletki konopelj, hladne vode i. t. d.; tudi kletko morate marljivo snažiti, saj vam za ta mali trud celi dan pridno in veselo prepeva».

«Jaz prav rada oskrbujem našega kanarčka», pravi Ljudmila.

«Jaz sem pa videl spomladi hudobnega dečka, ki je ujel ptička, sedečega v gnezdu na svojih mladih, ter nesel domu starega in mladiče», oglasi se Slavoj, in:

„Mladički tam pomrli so,
Oči svetlé zaprli so“.

«Oh, neusmiljeni deček», vzdihnejo vsi otroci.

«Dà, dà, neusmiljen in trdosrčen je bil ta deček», pravi učitelj Radoslav; «gotovo ni znal pregovora, ki pravi:

„Kdor v gnezdu ptičice lovi,
Ta v srcu svojem priden ni“.

Poslušajte ljubi otroci, kaj se je zgodilo dečku — kako ga je doletela kazen božja — ker je vzel mladičem mater iz gnezda.

Kmaló potem, ko je učinil to nepremišljeno grozodejstvo, mu je umrla skrbna mati. Nikogar ni imel več, da bi mu dajal kruha, ker njegov oče mu je umrl v prvi mladosti. Spomnil se je, da je to kazen božja, ker je mladim še nedoraslim ptičkom mater vzel iz gnezda. Kesal se je, ker je bil tako neusmiljen. Skoro vsak dan je hodil potem na grob svoje matere molit in ves skesan ji je obljuboval, da bode odsihdob vedno milosrčen do živalij in ljudij.

Pa še za jeden slučaj vem, ko ni izostala kazen božja.

Neki voznik je pretepel vpreženega konja, ker ni mogel peljati preobloženega voza v klanec, tako močno in toliko časa da mu

je izbil jedno oko. Za to neusmiljeno, trdosrčno in nečloveško ravnanje ga je doletela kmalu roka božja. Ko se je pretepal nekega dne s svojim tovarišem, ga je hotel mah-niti z debelim kolom po glavi. Tovariš se pa hitro umakne, pobere kamen in ga zarine vozniku v obraz. Zadel ga je tako močno v oko, da je takoj oslepel. Trpel je grozne bolečine in sprevidel, da je to kazen božja, ker je konja tako neusmiljeno pretepal po glavi, da je oslepel.

Kakó Bog kaznuje tiste otroke, ki trpinčijo živali, naj kaže tudi nastopna dogodba:

Bil je deček, ki je zelo rad razdiral ptičja gnezda. Njegovo največje veselje je bilo, nedorasle tičke trapiti na mnogovrstne načine. Nekaterim je izdiral oči, drugim zopet lomil noge in ruval peruti ter se veselo smejal, ko so čivkali slepi revčki brez nog in peruti in so naposled v največjih mukah poginili».

«Oh, hudoben, trdosrčen deček!» vzdihnejo vsi otroci.

«Božja kazen ni izostala», nadaljuje gospod učitelj.

«Bil je potrjen k vojakom. Na spomlad se je vnela huda vojska. Prva topova kroglja, ki je priletela iz sovražnikovega tabora, mu ja odtrgala obe nogi. Grozno velike bolečine je trpel, in predno je umrl je še sprevidel, da je to očitna kazen božja, ker je trgal v svoji mladosti nedolžnim ptičkom noge in jim izdiral oči». —

Učitelj Radoslav obmolkne, a vsi otroci delajo v svojih srcih trdne sklepe, nikdar nobene živali trpinčiti.

«Sosedov deček Ivan», nadaljuje zopet gospod učitelj, «je našel v grmovju gnezdo z mladiči. Prav rad bi ga bil vzel domu. Zdajci prileti starka, skaklja po drevju sem ter tja ter milo čivka, kakor bi ga hotela prositi, naj ji pusti mladičke. Pri tej priči se spomni Ivan na lepo pesmico „deček in ptica“, kojo se je nedavno naučil v šoli. Ali jo znate tudi vi? Pesmica je ta - le:

Ljubi deček, prosim te,
Pusti moje gnezdice!

Ptički notri so mladi,
Revni so in še nagi.

Revčekov usmili se
In ne hodi blizu tje:
Bom ti pela pesmico,
Če me ubogaš ptičico“.

Videl gnezdice bi rad
Revnih ptičkov deček mlad,
Al' na prošnjo ptičice
Le od daleč gleda je.

Starka v gnezdice zleti,
Varno čuva ljubčke si;
Dečka gleda, hvali ga,
Lepo da ubogat zna.

VI.

Slavojeva domišljija.

Učitelj Radoslav naroči učencu Slavoju, naj si domisli kak slučaj o milosrčnosti do živali ter to pripoveduje svojim součencem in součenkam.

Slavoju pride kmalu na misel sosedov pes in začne tako-le pripovedovati.

«Zvesti hišni čuvaj, dragi Turko, kako zelo sem te pomiloval že v vročem poletju, a mnogo bolj se mi smiliš še v tej hudi zimi. Iz svoje sobe vidim te vsak dan in te le občudujem, kako moreš biti takó prijazen in ubogljiv do svojega gospodarja, ker ti ne napravi niti toli potrebne hišice za stanovanje.

Ne, tožiti vendar nočem tvojega gospodarja, ker bi mu s tem predbacival trdosrčnost; trditi pa vendar smem, da milosrčen ni do tebe. Res je, da ti daje redno vsak dan dobro hrano, n. pr. kruha, kosti, tu pa tam tudi nekoliko mesa in — hladne vode. Po letu ti nastelje ležišče z listjem, da te hladi in varuje mrčesov, in po zimi ti postelje pa z dobro slamo in suhim senom, da se v hudem mrazu lahko vsaj nekoliko zariješ.

Vendar se mi pa dozdeva, da bi ti svojega gospodarja rad prosil še nekaj družega. Povej mi, ljubi Turko, ali bi mi bilo mogoče uganiti tvoje misli?

Po letu sem videl, kako te je solnce močno pripekalo, in dolgi jezik si hrepeneče molil iz svojega gobca. Po zimi te zopet večkrat vidim, kako se treseš po vsem životu, in večkrat te slišim cviliti in tuliti od prehudega mraza. Jaz mislim, ti bi imel rad lepo pasjo hišico, kakoršno ima naš Héktor, da bi te branila po letu hude vročine, po zimi pa hudega mraza. Ako bi bil jaz tvoj

gospodar, dal bi ti gotovo napraviti prav lepo leseno hišico. —

Pa tudi na konje nekateri gospodarji premalo pazijo. V najhujšem dežju, v vročini in mrazu pusté konja po celo uro ali še dalje stati na prostem. Bral sem, da imajo po Danskem na prostorih, kjer čakajo kočijaži in drugi vozniki, prav nalašč za to narejene pokrite kočje, da konji ne trpe tolike vročine ali mraza.

Na Angleškem imajo po vseh takih prostorih vodnjake za napajanje konj. Tudi pri nas bi bilo lepo in prav, ako bi upeljali take naprave. Gotovo bi kaj takega vsakomur ugajalo».

«Prav srčno me veseli», pravi učitelj Radoslav, «da ti, ljubi moj Slavoj, skazuješ od dne do dne večjo milosrčnost do ubogih živalij. Ako bi bili vsi ljudje prešinjeni s tako milosrčnostjo kakor ti, bi gotovo nikomur več ne prišlo na misel, psom repe in ušesa rezati, ali pa konjem repe krajšati. S takim ravnanjem pokaže človek svojo trdosrčnost in surovost ter zaničljivo zametuje Stvarni-

kovo delo. Z repom si brani konj muhe in druge mrčese, ušesa pa varujejo psa, da mu v hudem deževji voda ne sili v notranje dele ušes. In vse te dobrodelne, od Boga tako modro ustvarjene dele, človek nedolžni živali ukrade! To je nehvaležnost, brezbožnost in surovost! Želeti bi bilo, da se zanaprej opusti tako nečloveško ravnanje s psom in konjem ter skazuje tudi do teh živalij večja milosrčnost nego do sedaj!»

VII.

Rujavi hrošč in rogač.

Bil je lep poletni večer. Slavoj, že truden od učenja, gre na sprehod v drevored in na bližnje travnike. Prišel je že čez mejo svojega bivališča. V sosednji vasi naleti na vaške dečke, ki so privezovali hrošče in rogače na niti ter jih potem vihteli po zraku. Rogači so bili z nitjo samo prevezani, hroščem so pa potegnili ti neusmiljeni dečki s šivanko nit skozi život, ali jo pa privezali za nogo. Živali so vsled trpljenja, seveda, brenčale in hotele odleteti, ali ko je hotel hrošč sfrfetati, brž ga potegne hudobni deček z nitjo nazaj ter vrže na tla. Nekateri hrošče so spustili z nitjo, koji so se pa potem v grmovju za

nit ujeli ter tamkaj poginili lakote v največjih mukah. Konec niti pa so navezali še papirja. Nekateri dečki so namašili hrošče v peresne pušice ter se na tihoma pomenkovali, da jih izpusté v šoli.

Jeden deček je prebodel hrošču glavo, potegnil nit skozi, navezal ga na palico ter potem vihtel z vso močjo po zraku okrog sebe.

Slavoja je bolelo srcé, videvši taka grozodejstva. Nič več se ni mogel premagovati, da ne bi poučil hudobnih otrok, kako neusmiljeno ravnajo z nedolžnimi hrošči.

«Zakaj pa hrošč tako brenči?» vpraša dečke.

«Kako nam je mogoče to vedeti? Ali ga znabiti ti razumeš?»

«Dà, razmem ga! Pridiguje vam in jaz ga prav dobro razmem».

«No, pa nam še povej, kaj pravi!»

«Poučuje vas in lepo prosi, da bi ne bili tako trdosrčni do nedolžnih živalij. Misliš li, ljubi prijatelj, da nedolžna žival ne trpi

največjih muk, ko jo vihtiš prebodeno po zraku?».

«Jaz mislim, da hrošč nič ne trpi», odgovori deček.

«Kaj pa, ako bi tebe kdo prebodel z drogom, ali bi te nič ne bolelo?»

«Dà, seveda bi me močno bolelo; hrošč pa nič ne toži, če ga še tolikokrat prebodem».

«Dà, dà, tako je tako!», oglasijo se vsi dečki, «tudi naši navezani in zaprti hrošči vsi prav veselo brenčé».

«Poslušajte me torej» kaj sem se jaz učil v šoli, naj povem še vam te zlate nauke o milosrčnosti do živali:

«Vidite, živali je tudi Bog ustvaril kakor človeka. Ker so torej stvari božje, jih mora človek že zaradi volje božje čislati, varovati in ljubiti».

«Saj veste, da imajo živali tudi meso in kri; pa tudi kosti imajo, čeprav včasih zelo majhne in drobne. Iz skušnje veste, da imate včasih prijetne in tudi neprijetne občutke; zadnji se spremené večkrat v velike bolečine, in bolečine občutite na posameznih

delih svojega trupla. Živalsko telo je sestavljeno tudi iz mnogih delov, pa tudi naši duši podobno bitje imajo v sebi, s kojim čutijo; radi tega tudi občutijo bolečine».

«Čeprav so živali nême, nam vendar dokazujejo učeni naravoslovci, da se razumejo med sabo in da tudi umejo človeške glasove».

«Žalostno je, da človek noče razumeti živalskega govora in njihovih pomenljivih pogledov!»

«Opazuj le bolj natančno hrošča, žrtev svoje surovosti, kateremu si prebodel glavo! Misliš li, da bi te ne prosil najlepše in najbolj ponižno, da ga ne trpinči, ako bi mogel tako govoriti, kakor ti? Pojdi sem! Le poglej ga natančno in videl bodeš, kako se trese po vseh udih! Le poglej, kako ga obliva smrtni pot! Ali niso take prikazni za te glasne besede, s katerimi te ponižno prosi: „Oh, usmili se me in reši me neznošnega trpljenja! Umori me hitro, da ne bom toliko trpel!“»

Deček postane zamišljen in žalosten. Ko ga Slavoj poučuje še nekoliko časa, zalijó ga solzé, vrže hrošča na tla in ga zmečka z nogo. Ihteč obljubi Slavoj, da ne bo trpinčil nobene živali več, ker je sedaj popolnoma prepričan, da živali občutijo prav take bolečine, kakor ljudje.

Tudi drugi dečki obljubijo, da se poboljšajo; le jeden molči.

«Zakaj pa ti tako molčiš?» vpraša ga Slavoj.

«Saj jaz nisem natikal in privezoval hroščev na niti, ampak sem popolnoma zdrave in nepohabljene zaprl v svojo peresno pušico, v kateri prav veselo plešejo», odgovori mu deček.

«Ali ni to tudi trpljenje?» vpraša ga Slavoj.

«Manjka jim zraka in svetlobe. Ali bi bilo tebi ljubo, če bi bil s kakim tovarišem zaprt v majhnem zaboju, v katerem bi se še gibati ne mogel? Ali bi ne hrepenel po svežem zraku in svetlobi? Prav take občutke in bolečine imajo tudi té uboge živalice.

Hrošče pa še tembolj boli, ker so ustvarjeni, da prosto letajo po zraku».

Tudi ta deček obljubi, da ne bode nikdar več počenjal kaj takega z nedolžnimi živalicami. Slavoj prosi potem vse skupaj, naj držé svojo obljubo, ter se prijazno poslovijo od njih. —

Slavoj je pripovedoval ta dogodek v šoli in vsi součenci in součenke so ga hvá-
lili, da je tako lepo poučil dečke sosedne vasi.

Nazadnje vpraša ga jeden tamkaj iz srede: «Ali se ti otroci niso učili v šoli o milosrčnosti do živalij?»

«Tudi jaz sem jih to vprašal», odgovori Slavoj; «vsi so mi odgovorili, da so se učili, pa da so lahkomiselno pozabili na lepe nauke svojega gospoda učitelja. Obljubili so mi pa, da bodo zanaprej prav tako usmi-
ljeni in milosrčni do živali, kakor smo mi».

Sedaj se oglasi učitelj Radoslav in pravi: «Rujavi hrošči šo res škodljive živali, in

prav je, da jih morimo; vendar jih pa ne smemo trpinčiti, ampak prav nagloma umoriti, ne pa žive metati v vodo ali v kako jamo, da potem tam v največjih mukah poginejo».

VIII.

Metulj.

Oče Miklavž je sedel zvečer pod lipo, ko se je hladila večerja. Okoli njega je bilo troje otrok. Poln veselja priskače iz vrta tudi mali Jurče in pravi: «Poglejte oče, kako lepega ptička sem ujel! Sedel je na cvetlici in njegovi peruti sta se svetili, kakor zlato in srebro. Prav po tistem sem se splazil do njega ter ga potem hitro pokrili s klobukom. Prav ugaja mi, posebno, ker tako lepó spreminja barve na svojih perutih. Zato ga bodem pa tudi pridno hranil; vsak dan mu bodem dajal mleka in kruha». Tako je govoril Jurče.

Oče pravi: «No, Jurče, pokaži nam že, pokaži svojega lepega ptička!»

Hitro seže deček v žep in privleče iz njega lepega metulja, a krila njegova niso imela nič več bliščobe in dečkovih prstov se je držal svitel prah.

«O joj!» zaupijejo njegovi bratje; tudi Jurče globoko vzdihne in pravi: «O, kako se je pohabila ta uboga živalica; saj ni nič več podobna tistemu ptičku, ki je sedel na liliji! Pfuj, kako je grd!» Tako je govoril deček ter vrgel metulja na tla. Oče ga pa zavrne: «Kaj se jeziš nad nedolžno živalico? Ti sam si kriv, da je metulj tako popačen, ker si ga valjal po rokah in mečkal po žepu!»

To povest je pripovedoval učitelj Radoslav svojim učencem.

Ljudmila pravi: «Oh, kako hudo mi je pri srcu, ker je tako trpinčil ta neusmiljeni deček nedolžnega, nežnega in lepega metulja. Kar srce se mi krči, če o tem premišlujem!»

Slavoj: «In potem, ko ga je zmečkal v roki in žepu, ga je pa vrgel še na tla ter strl z nogo».

Ljudmila: «Življenje, koje mu je podaril nebeški Oče, ukradel ga mu je potem ta trdosrčni deček».

Slavoj: «In kaj še! Trdosrčnež je potem ubogo žival še sramotno zaničeval, češ, da je grda in vsa polomljena. Ta deček se ni ravnal po naukih svojega učitelja, da moramo biti usmiljeni in milosrčni do vseh živalij».

Učitelj: «Stariši in vzgojitelji imajo dolžnost, da ucepijo otrokom v srce sočutje do vseh božjih del v prirodi. Posebno je pa potrebno utrditi otrokom milosrčnost do živali. Deček, ki je kot otrok živali trpinčil, bode kot mož trpinčil ljudi, in kdor počenja kaj takega, je hudobnež; takega človeka pa težko zadene roka Sodnikova. — Škodljive metulje, hrošče in druge mrčese moramo res uničevati, toda hitro moriti, da ne trpé po nepotrebnem hudih bolečin».

Učitelj Radoslav naroči potem Slavoju, naj do prihodnje ure prinese dobro shranjenega metulja v šolo, da pouči potem svoje součence, kako se lové in moré metulji. —

IX.

Metuljev lovec.

Učitelj Radoslav pozove Slavvoja, naj mu pokaže metulja, ki ga je na njegov ukaz ujel, da bi njemu in njegovim součencem bolj natančno popisal to nežno živalico.

Slavvoj ustane in pravi: «Prosim prav lepo, oprostite gospod učitelj, da ne morem ustreči vaši želji; temu pa nisem jaz kriv ampak moj domači učitelj gospod Bogoljub; prosim poslušajte moje opravičenje in odpustite mi, da sem vam bil nepokoren zoper mojo voljo! Vso dogodbo o lovu metuljev sem moral napisati na papir po naročilu gospoda Bogoljuba. Ali smem prebrati svoje delo?»

Učitelj Radoslav mu z veseljem dovoli
— in Slavoj bere:

1. L o v.

Slavoj je imel skrbnega domačega učitelja. Po končani uri Bogoljub tako-le nagovori Slavoj: «Slavoj! S tabo sem prav zadovoljen, ker si bil celo uro tako zelo pazljiv in si pokazal prav veliko veselja do učenja. Prosim vas, častita mati Slavojeva, blagovolite mi dovoliti, da vzamem danes Slavojja s sabo na sprehod!»

«Prav rada dovolim v to», odgovori mati.

S l a v o j : «Jaz vzamem s sabo mrežico za lov metuljev. Z lovom metuljev se prav rad zabavam. Pa tudi v šoli sem dobil od gospoda učitelja ukaz, naj prinesem do prihodnje ure metulja v šolo».

Domači učitelj in gojenec gresta na sprehod.

B o g o l j u b : «Torej, Slavoj, ti rad loviš metulje?»

S l a v o j : «Dà, prav rad».

B o g o l j u b : «Ali si že katerikrat pre-mišljeval bolj natančno to zabavo?»

S l a v o j : «Ne še; pa pogledjte no, na travniku je vse polno najlepših metuljev; vsaj jednega bi rad ujel».

Slavoj teče za metuljem in kmalu je bil njegov.

B o g o l j u b : «Kaj storiš pa sedaj z ujetim metuljem?»

Slavoj odgovori prav veselo: «O, prav dobro vem, kako je treba ravnati z ujetim metuljem; saj smo se v šoli učili o tem».

B o g o l j u b : «No, povej mi, kaj storiš ž njim?»

S l a v o j : «Poglejte, gospod domači učitelj, vzel sem nalašč za to s sabo to-le škatljico, v katero spustim metulja iz mreže, da popolnoma nepokvarjenega prinesem domu. Kaj ne, da dobro skrbim zanj?»

B o g o l j u b : «Prav lepo je to, da skrbiš, da bi se živalica ne poškodovala».

S l a v o j : «Doma ga prav naglo umorim z „etrom“, da ne bode preveč trpel. Videl sem pa še na drugi način moriti me-

tulje. Nekateri mu glavo starejo; no, to bi še bilo, ker žival kaj kmalu pogine. Srce mi je pa pretreslo, ko sem videl zadnjič, da je neki deček živega metulja nabodel na betičico ter ga potem napél na deski. Ako bi le videli, gospod učitelj, kako se je uboga žival zvijala in potem poginila še le čez par dnij v največjih mukah. Tako ravnanje z nedolžnim metuljem je pač trdosrčno in surovo. Pa kaj sem še vse hujega videl! Zopet drugi deček je razbelil betičico na luči ter potem prebodel metulja; mislil je namreč, da žival prej pogine, a se je še bolj mučila. Kaj takega bi jaz pač ne mogel storiti. Kaj ne da, gospod Bogoljub, da je lepo to, ker sem milosrčen in usmiljen do nedolžnih živalij? Nekateri pa metulja takoj, ko ga ujame, prebode z betičico in nasadi na klobuk. Tudi tega bi jaz ne mogel storiti».

B o g o l j u b: «Prav vesel sem, ljubi moj Slavoj, da si tako usmiljen in milosrčen do živali. Vendar, kaj ti pa še ukazuje milosrčnost do tega metulja?»

Slavoj; «Ne vem».

Bogoljub: «Nekaj cvetlic moraš s sabo vzeti, da si metulj poišče hrane na njih».

Slavoj: «Saj ne potrebuje več živeža: kmalu bomo doma in potem ga takoj umorim».

Bogoljub: «Slavoj! Ali nisi poprej rekel, da nočeš nobeni živali škodovati in sedaj jo pa nameravaš še celo umoriti! Ali ni to bolj kaznjivo, če metulju vzameš življenje, kakor če ga le poškoduješ?»

(Slavoj se zamisli in molčé nabira cvetlice; potem pa gresta z Bogoljubom domu).

2. Rešitev življenja.

(Slavoj sedi na vse zgodaj pred škatljo ter opazuje metulja v njej. Domači učitelj vstopi).

Slavoj: «Dobro jutro, gospod učitelj!»

Bogoljub: «O, dobro jutro, dobro jutro, moj ljubi Slavoj!»

Slavoj: «Gospod učitelj, pogledjte no, moj metulj je še živ. Vaše besede so mi

šinile tako globoko v srce, da bi ne mogel nobenega metulja več umoriti».

B o g o l j u b : «No, to me veseli; to je prav lepo od tebe; s tem si pokazal, da imaš usmiljeno srce; le ostani milosrčen do živali celo življenje».

S l a v o j : «O, prav rad. Prav žalosten sem, ker sem imel včeraj namen živalico umoriti».

B o g o l j u b : «Nekateri dečki pa ne lové metuljev z namenom, da bi jih morili, ampak, da občudujejo potem lepó leskeče barve na metuljevih krilih».

S l a v o j : «Mrtev metulj kmalo obledi in zgubi leskeči prah; živega metulja pa lahko prav natančno popišem tako, kakoršen je v istini. Živ metulj mi je tudi prav prijazen tovariš. Mrtev metulj bi bil največji dokaz moje lehkomišljenosti in trdosrčnosti. Ne, tega metulja ne umorim; naj le živi in se veseli življenja: odsihdob ne bodem nič več lovil metuljev v zabavo, ampak škodljivce hitro moril, da ne bodo trpeli muk».

B o g o l j u b : «Ljubi Slavoj, ti res hitro napreduješ v milosrčnosti do nedolžnih živalic».

S l a v o j : «O, kako zeló sem vam hvaležen, ljubi gospod učitelj, na lepih naukih o milosrčnosti do živali!» —

3. P r o s t o s t .

B o g o l j u b : «Že nekaj dnij se zabavaš, ljubi Slavoj, z metuljem; kaj si pa zapazil v tem času pri njem?»

S l a v o j : «Večkrat sem že mislil, da mu je dolgčas ter bi gotovo rad dobil kakega tovariša. Danes je prav lep dan; pojdiva zopet na prosto, da mu ujamem tovariša!»

B o g o l j u b : «Iz česa pa sklepaš, da mu je dolgčas?»

S l a v o j : «V tem, ker vedno v škatljici sem ter tjà lazi ter išče luknje, da bi ušel».

B o g o l j u b : «Ali misliš, da mu je dolgčas le po svojih tovariših? Ali ne hrepeni znabiti še po nečem drugem?»

Slavoj (v zadregi): «Znabiti bi bil rad prost, kakor je bil poprej?»

Bogoljub: «Vidiš, Slavoj, tako je! Rad bi zopet prosto frčal s svojimi tovariši po travniku od cvetice do cvetice ter veselo užival ljubo prostost».

Slavoj: «Oh, tako rad ga imam, da ga skoraj ne morem izpustiti. Ali vendar me spreletava strah in groza, če pomislim, kako bi bil jaz nezadovoljen, če bi me kedo ukradel svojim starišem, bratom in sestram, ter bi moral živeti samotno v tujem kraju, zaprt v majhni sobici: — Naj uživa ljubo prostost!»

Bogoljub: «Tako je prav, takó, ljubi moj Slavoj; to me veseli!»

Slavoj; «Da mu bode pa mogoče najti zopet svoje tovariše, nesem ga na isti prostor in isto cvetico, kjer sem ga ujel».

Bogoljub: «To me prav zelo veseli, da sem te tudi v tej reči pripeljal na milosrčno pot. Le pojdiva na sprehod! Bodi pa danes bolj vesel, kakor zadnjič, ker danes

hodiš po poti milosrčnosti». (Slavoj z veselim srcem izpusti metulja iz škatljice.)

4. P o v i š a n o v e s e l j e.

B o g o l j u b : «Ljubi Slavoj! Pri današnjem sprehodu ti pa napravim še večje veselje za tvojo milosrčnost, kojo si skazoval do metulja, in ker sem prepričan, da skážeš enako milosrčnost tudi do drugih živalij.

Poiščeva si metuljevih mešičkov in jih prineseva domu. Črez nekaj dnij bodeš pa videl, kako lep metulj se izvali iz mešička. Natrgava pa tudi cvetic, da si poišče metulj takoj živeža. Ko se popolnoma razvije, ga pa prineseva na vrt in tamkaj ga izpustiva».

S l a v o j : «Pri tem opazovanju uživala bodeva res najčistejšo dušno veselje in zopet imela lepo priliko, občudovati vsemogočnost Stvarnikovo». -- (Slavoj molči.) —

* * *

Sedaj spregovori zopet učitelj Radoslav tako - le :

«Življenje metuljevo je že samo na sebi prav kratko. Čestokrat je celó življenje njegovo, od začetka do smrti, neprestano trpljenje. Komaj je izlezel iz mešička, ga ujame neusmiljen deček, ga nasadí na betičico ter nese domu; doma prebode mu pa še glavo z žarečo šivanko, da pogine v največjih mukah. Res nesrečna usoda za nedolžno živalico, ki občuti prav take bolečine, kakor mi. Stvarnik mu gotovo ni prisodil take strašne smrti, in deček, ki ga na tak način umori, moral bode dajati odgovor pred večnim Sodnikom. Škodljive metulje treba hitro umoriti!

Ljubi otroci! Le zapomnite si, da tudi živali občutijo bolečine, kako ljudje, in kolikokrat nas prosijo z milim pogledom usmiljenja do njih!

Slavoj nam je imenoval danes v svoji pripovedki večkrat svojega domačega učitelja Bogoljuba. Kaj mislite, ljubi otroci, kaj neki pomeni to ime?»

Otroci odgovore: «Resnično, to je mož, ki je Bogu ljub, ker je milosrčen in usmiljen do nedolžnih živalij».

R a d o s l a v : «Le posnemajte tega dobrega moža, bodite tudi vi tako usmiljeni in milosrčni do nedolžnih živalij, potem boste gotovo tudi vi Bogu ljubi.

Paziti pa morate vendar, da taka usmiljenost in milosrčnost sega le do neke meje. Škodljive mrčese moramo moriti, ali trpinčiti jih ne smemo! Jeden udarec naj zadošča; živalica pogine v hipu — in takó dela človek, ki je usmiljenega srcá».

X.

Č r v i č e k .

Teden pozneje je naprosil učitelj Radoslav, naj popiše veselje, katero je užival z mešički. Slavoj je izvršil drage volje to povelje ter napisal ves dogodek prav tako, kakor se je pogovarjal z domačim učiteljem Bogoljubom, in sicer tako-le :

B o g o l j u b : «Zdaj imaš torej, ljubi Slavoj, dovelj mešičkov ter se dan za dnevom veseliš, ko vidiš, kako lepo lazijo iz svoje posteljice. Ali se pa ne vzbuja v tebi pri tem opazovanju še neka druga želja?»

S l a v o j : «Videl bi tudi rad, kakó se mešički naredé; pa —»

B o g o l j u b : «To sem pričakoval od tebe. Zakaj si pa k svoji želji dostavil besedico, „pa“?».

S l a v o j : «Zato, ker tega ne morem videti. Saj nisem vedno na prostem, da bi iskal črvičkov in jih čakal, da se zaližejo».

B o g o l j u b : «Tu ti pa jaz pomorem».

S l a v o j : «O, prosim, prav hvaležen vam bodem».

B o g o l j u b : «Poiščeva si črvičkov, iz katerih naj se izvalé metulji; zapreva jih v nalašč za to prirejeno škatljo z luknjicami? krmila jih bova z zeliščem».

S l a v o j : «Gospod učitelj, ta nasvet mi pa ni nič kaj po volji; vi me še pripravite v skušnjava. Vi sami ste mi včeraj pokladali na srce, da ne smemo nobeni živali brez potrebe vzeti prostosti. Meni se smili črviček; gotovo je raje prost, kakor pa zaprt v tesni škatlji».

B o g o l j u b : «Vidiš, ljubi Slavoj, tak odgovor sem pričakoval od tebe, ker te poznam, da imaš res do vseh živalij usmiljeno srce; le tak ostani vedno. Vendar v tem

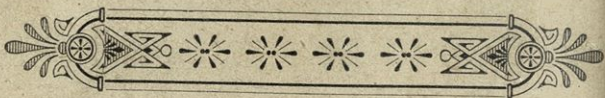
slučaju ne smeš biti preveč tesnosrčen. Človek sme vse stvari božje, v kolikor mu je mogoče in koristno, na pameten način porabljati; to je pa časih le mogoče, če jih imamo pred očmi v svojem varstvu. Kako se črvički zaližejo (zabubijo), tega se le tem potem lahko učimo. Živalici, seveda, to ni tako po volji, kakor če bi bila prosta, vendar pa je s tem tudi ne trpinčimo. Poleg tega živita črviček in metulj vsak popolnoma drugače. Metulj potrebuje za letanje veliko prostora, črviček pa samo lazi, in zato rabi prav malo prostora. Kedar se črviček preobrazi v metulja, takrat ga pa spustiva na prosto». (Slavoj je opazoval med tem časom svojo bubo).

S l a v o j : «Poglejte, gospod učitelj, živalica je že predrla svojo ječo; glava njena se že na pol vidi; že steguje noge, hrbet se prikazuje in tudi krila se polagoma raztezajo. Oh, kako lepo in čudno je Bog vse to ustvaril! Tako lepega stvarjenja božjega ne smemo razdirati!»

«Slavoj», pravi Bogoljub, «danes se boš veselil na vrtu tudi nad njegovo prostostjo».

Učitelj Radoslav pohvali Slavojja in potem končá pouk, pokladaje toplo učencem na srcé, naj skazujejo pri vsaki priliki in do vsake živali milosrčnost, kajti vsaka žival je stvar božja ter podoba božje vseмогоčnosti. Ni pa pozabil dostaviti tudi sedaj, da škodljive metulje, hrošče, črve in druge mrčese sicer moramo pokončevati, ali da to se mora zgoditi naglo, če mogoče v enem samem hipu, da jim muke okrajšamo.

XI.

Muke koristnih živalij.

Danes začne učitelj Radoslav tako - le :

«Namenil sem se danes seznaniti vas še z večjimi mukami, katere morajo prestati živali pred ljudmi, in sicer take živali, ki nam niso le v zabavo in veselje, ampak nam koristijo ter nam dajo dobiček. Imenujejo se koristne živali. Te živali moramo sicer moriti, a vendar jim njihove bolečine lahko precej olajšamo. Opominjam vas pa pri tej priliki že naprej, ogibajte se takih krajev, kjer koljejo živali! Če pelje pot jednega ali drugega izmed vas na tak kraj, ognite se ga, in če vidite druge otroke gledati, kako živino koljejo, pokličite jih proč.

Vsak kraj, kjer živali moré ali koljejo, je klavnica, in teh se morate ogibati, da ne izrujete milosrčnosti iz svojih src, kajti vsakdo, kdor brez sočutja živali mori in kolje, je tudi do svojega bližnjega neusmiljen in surov. Danes vas hočem seznaniti z orodjem, s katerim začne človek že zgodaj trpinčiti živali.

1. Bič.

Bič je navadno prva otroška igrača, a ob enem tudi prvo orodje, s katerim trpinčijo slabejša bitja od sebe. Kdor je opazoval dečke, ali tudi prav majhne otroke, kojim so dali bič kot igračo v roko, je večkrat lahko zapazil, da je bila slehernemu otroku največja zabava, če je mogel z bičem prav dobro našvrkati kako žival ali tudi otroka. In čim bolj je otrok kričal ali pa žival cvilila, tem večje veselje mu je bilo to. Ali ni torej bič za otroke res nevarna igrača? Otrok nima nič milosrčnosti do živali, katero pretepa; še celo smeje se, — nespametni odrasli ljudje se pa smejejo ž njim.

Ako mora dobiti deček bič v roko za to, da opravlja ž njim svoj posel, ga moramo

poprej dobro poučiti, čemu je bič, in pri opraviu njegovem pa vestno nadzorovati, da ne bi zlorabil biča. Deček mora spoznati, da se dajó živali voditi tudi brez tepenja, če lepo ž njimi ravnamo. Žival uboga rada na besedo, dà, še celo na sam pogled.

V naslednji dogodbi vam dokažem, da je bič kot otroška igrača čestokrat kriv trdosrčnosti otrók.

Jožek in Tonče sta bila pridna otroka. Prav rada sta ubogala svoje stariše. Oče jima hoče napraviti veselje za njiju pridnost ter jima prinese iz mesta vsakemu svoj bič. Nekaj časa sta samo po zraku mahala in pokala ž njim. Kmalu jima postane to predolgočasno. Ujameta domačega psa. «Konja z njim igrajvá», reče starejši. «Pes naj bo konj, jaz bom kočijaž, in ti, Tonče, bodi gospod». To je bilo vriskanja! Ž njima se smejate in veselita tudi domači hlapec in pastir. Kužek pa, seveda, tega ni razumel, kaj hočeta, zato tudi ni storil po njiju volji. Zaradi tega se silno razkačita, začneta nedolžno žival pretepati na vso moč

z bičema ter jo poditi daleč po polju. Tu ju dohiti neki mož, oba prav dobro z bičem pošeška in prav resno posvari, ker ubogo žival tako po nedolžnem pretepatu. Ta mož je bil velika sreča za obadva. Nikdar več nista nobene živali pretepatu in tudi biča nista marala več vzeti v roko.

«Oh, jaz bi nikdar ne mogla udariti svojega nedolžnega jagnjeta», pravi Ljudmila.

«Kaj se še učimo iz te dogodbe, Slavoj?»

«Vsako žival smemo le za takšno opravilo uporabljati, za katero nam jo je odločil Stvarnik», odgovori Slavoj učitelju Radoslavu.

Vsi: «Z bičem se ne bomo igrali; da ne pridemo v skušnjava, trpinčiti živali».

Radoslav izpusti otroke domu.

2. R i b a.

Nekega zapovedanega postnega dne sta bila Slavoj in Ljudmila povabljeni k sosedovim na ribe. Ljudmila se splazi natihoma v kuhinjo, da bi videla, kako kuharica pri-

pravlja. Takoj, ko stopi v kuhinjo, jo zaboli srce, ko vidi ribo viseti v mreži na drogu; hlastno je odpirala usta po zraku, oziroma po vodi. Še bolj je pa bolelo Ljudmilo srce, ko je videla, kako jo je kuharica s polenom tolkla po glavi ter ji potem še na pol živi ostrgala luskinge in prerezala trebuh. Riba se je zvijala v največjih bolečinah.

«Glejte, kuharica, vi ste zelo trdosrčni in neusmiljeni, ker na tak način ribo morite», pravi Ljudmila. «Kedar živali morimo, moramo to kar najhitreje storiti, da ne trpé preveč bolečin, in ribo moramo pa vselej t a k o j umoriti, ko jo potegnemo iz vode».

Ljudmila pouči kuharico, kako je treba ribe moriti. Pravi ji, da se je učila v šoli, da majhno ribo najprej umorimo, ako ji vtaknemo med zobe palec ter ji glavo hitro in močno od zadej stisnemo. Večjim ribam pa, ki imajo ostre zobe, vtaknemo mesto palca majhno polence med zobe. Na ta način je riba hitro mrtva. — Dobra kuharica je s sočutjem poslušala te besede ter obljubila Ljudmili, da bode v bodoče tako

ravnala. Ljudmila pravi nadalje, da tudi živali — tudi ribe — občutijo velike bolečine, čeprav ne znajo tega povedati.

Ta dogodek je pripovedoval Slavoj v šoli; on je namreč spremil svojo sestro v kuhinjo ter na tihem ves dogodek opazoval. Svojo povest sklene z besedami: «Ljubi bratci in sestrice, kaj ne, da bomo prosili svoje stariše, da ne bodo trpeli takih grozovitostij v hiši, ter da poučé kuharice, kako je treba ravnati z ribami, kedar jih pripravljajo nam v hrano».

«Dà, dà, tako storimo takoj, ko pridemo iz šole!», zaupijejo otroci.

3. Ž a b a.

Učitelj si izvoli danes žabo, katere kraki so užitni. Ljudjé, neusmiljeni, trdosrčni ljudje namreč, živi žabi krake izrežejo ter puste gornji del života svoji usodi. Življenske moči v tem delu delujejo še nadalje in v takem trpečem stanju — brez zadnjih nog — živi žaba čestokrat tudi po štiri do pet dnij! Mislite si lahko, koliko trpi ta uboga žival

in kakó bolesten mora biti njen pogin! Ali naj nima človek do te uboge, nedolžne živalice res nič usmiljenja?

Ne, to ne sme biti dalje takó! Tudi ta žival občuti grozne bolečine in tudi žabi, kedar jo pripravljamo ljudem v hrano, moramo pogin kolikor le mogoče olajšati! Močan udarec po glavi jo takoj omami tako zelo, da potem ne čuti nič bolečin, če ji hitro na to odrežemo glavo.

Učenci so pokazali, da jim je segel tudi ta pouk do srca.

4. K o k o š i n g o l o b.

«Mati me je vzela s sabo na trg», pripoveduje Ljudmila, «ter me opozori z žalostnim glasom, kako prenašajo kupljeno perutnino domu nekatere žene in deklet, dà, še celó matere vpričo svojih hčerk.

Videla sem te neusmiljene žene, da so nesle domu po več parov kokošij in golobov v jedni roki. Pa, pomislite, kako! Držale so jih vse skupaj v jedni roki za noge, in glave so visele nizdolu. To je vendar neusmiljeno,

ker nedolžnim živalim sili na tak način kri v glavo. Videla sem tudi, da so imele te neusmiljene ženske palec in kazalec ovit okoli vratov nedolžnih živalij. Uboge živali so imele odprte kljune, zaprte oči ter so zevale po čistem zraku.

Domu gredé sve se ustavili z materjo pri neki prijateljici. Dekla je prišla ravno s trga domu ter prinesla s sabo na poprej povedani način šest piščet. Domu prišedši jih vrže, meni nič tebi nič, na kamenita tla. Ne da bi se ganile, so živalice več časa ležale kakor mrtve. Potem so skušale stopiti na noge, ali kako, ker so bile zvezane skupaj! Kuharica se še zmenila ni za vse to. Jaz bi jo bila rada opozorila, da je tako ravnanje neusmiljeno, ali bala sem se ji kaj reči, ker je huda ženska. Na to grem iz kuhinje, ali kmalu začujemo glasen smeh iz kuhinje. Jaz, moja mati in gospodinja gremo gledat, kaj se je zgodilo. In glejte! Kuharica nam z velikim veseljem kaže na jedno pišče, ki se je vrtelo po kuhinji, dasi je je ravnokar

zaklala. Jaz se splazim do noža in zapazim, da je bil popolnoma skrhan.

Ko sem prišla domov, sem videla neko v naši hiši stanujočo gospo, ki je prinesla par golobov; hotela jih je takoj pripraviti za jed. Jaz jo prosim, da bi se rada naučila, kako je treba moriti golobe. Gospa mi to drage volje dovoli. V roko prime goloba, mu stisne glavo na hrbet ter potegne sedaj večkrat s skrhanim nožem po vratu!

«Ali bi se ne moglo takim grozovitostim priti v okom?», vpraša Ljudmila učitelja Radoslava, ko je vse te dogodke pripovedovala v šoli. «Mogoče», pravi učitelj, «nas bodo te in jednake živali same naučile, kako jih je treba moriti».

Ljudmila se smehlja, kajti spomnila se je učiteljevih besed, ko nas je učil, naj pustimo živali same govoriti. Radovedno jo vpraša deklica: «Kako pa tvoja mati nosi perutnino s trga domu?» «V majhnem kurniku, kateri navadno jaz nosim», odgovori Ljudmila.

Učitelj Radoslav opozôri učenke, da take kuharice, kojim se ne smilijo nedolžne živali, tudi do ljudij nimajo nič usmiljenja.

5. B o r b a z b i k i.

V Španiji je borba z biki še vedno najpriljubljenejša ljudska igra. Pa to so grozne zabave, kajti silno veliko živalske in čestokrat tudi človeške krvi se prelije pri teh igrah. Vse to kaže, kako trdosrčni morajo pač biti Španci. Slovenec, ki je leta 1895. potoval po Španskem, je bil slučajno prisoten pri teh igrah, katere nam tako-le popisuje:

Marsikaj zanimanja vrednega sem doživel med potovanjem vojnih ladij naše mornarice v Kiel. Veselil sem se na to potovanje kakor še na nobeno; vedel sem, da neprilike med potovanjem se mi poplačajo z obilimi obrestmi. Motil se tudi nisem; res, da smo imeli komaj tretjino lepih dnij med potovanjem tja, kakor tudi nazaj, posebno vihar v „Canal la Manche“ 3. julija 1895. ostane marsikomu med udeleženci v živem

spominu; meni ostane ta doba lep, trajen spomin na morsko življenje.

Gredé iz Kiela v domovino smo se ustavili tudi v Gibraltaru. Mesto me ni zanimalo, ker mi je znano že od preje, ali nekaj drugega me je vleklo na suho. Tako prve ure po našem vsidranju so prinesli tovariši, kateri so bili na suhem, naznanila, kjer se je čitalo črno na rudečem, da bode v nedeljo b o r b a z b i k i v komaj tri četrt ure oddaljenem španskem mestecu.

Slišal sem o tej španski igri že večkrat, katera ta narod označuje. Še le potem, ko sem videl Špance vseh slojev in starosti pri borbi, sem si mogel prav predstavljati njihovo silno vročekrvno нрав. Zasedovali so krvavo klanje in zversko mučenje ubogih živalij; mravljinici so me spreletavali pri teh prizorih, ali petletno dekletce ob roki matere je gledalo z zanimanjem, in kakor sem bral iz očíj, tudi z veseljem. Ko borilec razjarjene živali ni mogel z mečem zabosti, vikalo je občinstvo, da skoro ni bilo slišati svojega glasu. Palice, steklenice in enakih stvari

je letelo na stotine na borilca, starec v pozni jesenski dobi svojega življenja, sedeč poleg mene, je grozil s pestjo ter med kletvami rotil jahača, naj vendar večji kos mesa izreže biku raz vrat, — drugemu zopet, ki je izvršil dobro svojo nalogo, je ploskal in svoje priznanje izražal z nežnimi izrazi kakor: dobro si jo pogodiš, ljubljenec naš itd.

Dne 7. julija je imelo mestece narodni praznik, podoben našemu proščanju. Bilo je lepo okrašeno z zastavami in malimi balončki, v katerih so po noči gorele luči. Že med potjo od Gibraltara si mogel zapaziti, da ta dan ni navaden dan. Voz za vozom je drčal po prašni cesti, videti je bilo, da danes ostane malo ljudstva v Gibraltaru, in temu je bilo tudi tako. Prosto častništvo, kakor tudi moštvo naših štirih ladij, si videl tudi brez izjeme iti ali peljati se čez mejo. (Gibraltar je last Anglije). Moštvu se je sicer reklo, da naj ne poskuša iti tja, ker itak straže ne puste čez mejo, vendar obojne straže, angleške kakor španske, se niti niso zmenile za nikogar, menda so bili veseli, da

so mogli ostati pod malo strešico, katera jih je branila vročih solnčnih žarkov.

Pred mestecem so stražili dragonci glavni vhod, zato smo šli po stranskem potu, kateri nas je pripeljal na prostorni trg. Tu je bila koliba pri kolibi z najraznovrstnejšimi stvarmi, podobe, sladkarije in drugega jednakega blaga je bilo v izobilji, tudi Marokancev svilnato robo se ni manjkalo. Vse to sem opazoval z zanimanjem, kajti nisem imel še priliko, opazovati Špance pri takih priložnostih.

Ko sem si že kako uro ogledoval in opazoval ljudi, mestece in sploh vse, kar so mogle pregledati moje od prahu na poloslepele oči med gnječo ljudstva, katero se je kar trlo po ulicah, izbudi moje zanimanje nov prizor, in sicer dve stotnji vojakov, pešcev in konjikov, kateri so jahali in šli za godbo naravnost proti igrišču. Tam je bila še večja gneča, vsak je hotel biti prvi v igrišču. Jaz sem prav modrijansko računal: veš ti, dragi moj, sedaj jo pa ubereva kar za vojaki, oni bodo gotovo prvi notri. Toda kmalo sem uvidel, da na Španskem ta na-

ravni načrt moj malo pomaga, kajti z menoj je bil enakih mislij tudi mladi španski svet. Paglavci večji in manjši izrinili so me kmalu iz svoje srede.

Po precejšnjem prizadevanju sem se preril vendar srečno do blagajnice, kjer se je plačalo za sedež 5 posetas in za stanje 3 (posetas ima vrednost 1 franka).

Tamošnje igrišče je velikanska okrogla stavba; od zunaj bi sodil, da je kako jetniško poslopje, ali kaj jednakega. V notranje prostore igrišča pelje 12 vhodov po kamnatih stopnicah. Visoko je kakih 20—24 metrov. V sredi je kakih 80—90 metrov v premeru velik okrogel prostor, obkrožen z 2 metra visoko, jako močno ograjo, katera služi borilcu v rešitev, kedar se od besnega bika premagan ne more drugam izogniti. Med ograjo in prostorom za gledalce je 1 meter širok hodnik, na kateri vodijo ozki izhodi iz bojišča, skozi ograjo. Ti izhodi so zopet zavarovani z 1 meter visokim, ozkim plotom. Prostor med temi in izhodi v glavni ograji je jako ozek, da je možno samo jednemu

možu iti skozi. Takih izhodov je 5 in, kakor sem se potem prepričal, služijo prav dobro, kajti borilcu je možno smukniti za mali plot, in če treba tudi skozi hod v veliki ograji na hodnik.

Posebne važnosti so pa ti mali izhodi še zato, ker bi dostikrat ranjenega borilca čez večji plot ne mogli hitro prenesti in bi bil v največji nevarnosti pred razjarjenim bikom.

Prostor za občinstvo je velikanski, po moji sodbi je bilo vseh gledalcev okolu 18—20 tisoč, če ne več. Število je ogromno, vendar kedor pozna Špance in njih nagnenje do te igre, ne bode se čudil.

Tretji del tega ogromnega prostora je odmenjen za sedeže, drugi pa za stoječe občinstvo. Dva metra od tal prično se kamenite stopnice, ki segajo prav gori do ozke strehe. Med vsako to stopnico je ozek hodnik, kateri je zvezan z več izhodi.

Prostor s sedeži, kjer se nahajajo tudi lože, je zvezan s 3 izhodi. V srednjih vrstah

je odmenjen prostor za godbo. (7. julija bili sta dve).

Največja loža stoji na sredi prostora za sedeže in se razločuje od drugih po lepoti in napisu „Praesidium“. Tej loži nasproti, na drugi strani bojišča, je vhod na okroglo bojišče.

* * *

Vseh očij so vprte v vrata, za katerimi so borilci in njih žrtve, 6 krasnih bikov, starih okoli 5 let. Občinstvo čaka nemirno in se čujejo klici, oznanujoči nestrpljivost. Na bojišču škopre neprenehoma 4 mladi fantje tla z vodo, katero jemljejo iz cevi v tleh, katere vodijo do vodovoda. Občinstvo je vedno nestrpneje, vpitje in žvižganje je vedno močnejše.

Glas iz trobente poleg lože z omenjenim napisom stoječega vojaka je znamenje, da prične krvava igra. Vrata se odpro in skozi te stopa 5 ponosnih mladih mož v ozkih hlačah do kolen, kratkih srajcah, s trikotnim iz črnega baržuna z belo kožuhovino ob-

robljenim klobukom in v črnih svitlih čelveljčkih. Noge do kolen pokrivajo nogavice iz mosle, hlače in srajca pa so iz zelenkaste svile.

Za temi jaše tudi toliko mož precej obrabljena kljuseta, katerim se pozna, da so nekdanj bila last dragoncev, sedaj pa odločena v pogubo in smrt po ostrih rogovih besnih bikov; in res, videl sem kmalo poginiti te reve.

Jahalcem sledi šest, po trije in trije vpreženih konj, kateri imajo nalogo, česar sem se potem prepričal, mrtve živali vleči iz igrišča.

Borilci stopajo ponosno peš proti loži. Tja prišedši, se priklonijo staremu gospodu z belo brado in njega spremljevalki, lepi mladi Španjolki. Jahalci pa se v enakih presledkih postavijo obrnjeni proti vhodu. Vpreženih šest konj pa se zopet vrne z vodniki vred skozi vrata, katera se takoj za njimi zapro.

Na drugi glas trobentačev se odpró zopet vrata in skozi ta priskače lep, čisto črn,

jako divji bik; videlo se mu je, da so ga morali že v hlevu dražiti. Ko zagleda občinstvo, ustavi se ter začudeno opazuje nenavadni mu prizor, — ali samo za trenutek, zagledal je namreč jahalca, kateri sovražno namerja sulico proti njemu. V skoku napade konja, ali zmotil se je, kajti jahalec mu je znal sulico nastaviti spretno na vrat in tako preprečiti prvi naskok.

Sulica je kratka, konično narejena in ima 4. ostre zobe; nasajena je na kakih 5 metrov dolg drog, kateri jahalec spretno z desno roko pod pazduho opirajoč nastavi, kakor smo videli, pri prvem naskoku, biku na vrat.

Borilec se sme bojevati z bikom samo, kakor pravimo, oko v oko, od strani živali ne sme raniti z nikakim orožjem. Tok krvi polije vrat, in to ga zbesni še bolj, rjoveč koplje ilovnata, z drobnim peskom posuta tla.

Drugi jahalec mu jaše par korakov nasproti, sulico vedno spretno držeč; žival zarjove in z naskokom napade predrznega borilca, — kateri se je varal, misleč, odvrniti

ga s sulico, kajti bik, ne meneč se za sulico, skoči s pripognjeno glavo proti borilcu; sulica se mu zasadi v vrat in spodrsne, izrezavši mu kos mesa iz debelega vratu. — Pa o groza — v prihodnjem trenutku je že naboden konj na bikovih rogovih, in trenutek pozneje že vidi občinstvo konja z jahalcem v zraku.

Peš borilci hitro priskočijo, mahaje z rudečimi prti, kar tudi pomaga; bik vrže kljuse in jahalca na tla ter se obrne proti novemu sovražniku. Konju, kateri je imel preparan trebuh, pade drobovje iz telesa, in niti minuto časa ne brca več nesrečna žival. Jahalec je srečnejši, sicer je nezmožen za nadaljevanje boja, — pa vendar srečen, da ga ni zadela s konjem jednaka usoda.

Na to divja bik besneč po igrišču, kri mu lije iz dveh ran na tla. Ostale jahače kakor konje je oplašil ravnokar opisan prizor; malosrčno se drže jahalci, kolikor le mogoče, ograje, da bi v slučaju nevarnosti prepustili konja besnemu biku. Konji pa gledajo plašno, kolikor morejo videti izpod

usnjate strešice, katera jim brani pogled v daljavo, rezgetajo ter bijejo s kopiti tako, da mora jahalec biti zelo oprezen, tembolj, ker ima prosto samo levo roko, s katero vodi zbegano kljuse.

Bik poskusi še tretji naskok in sicer z enakim uspehom kakor drugega. Tudi sedaj je izrezala sulica samo kos mesa in s silno močjo je nabodel konja ter ga vrgel ne v zrak, kakor preje, nego na tla. Jahalec, na to pripravljen, oprosti noge bliskovito lesenih velikih cokelj, katere mu zlužijo kot ostroge, skočivši čez plot v rešilni hodnik. Na to mesari bik konja na tako gnjusen način, da bi pač naše občinstvo tega ne gledalo, — pa Španjolke imajo menda drugačne živce, kajti za ravnokar popisane dogodke sledi nepopisen vrišč in ropot, dame seveda ne ostanejo za razgrajočimi moškimi.

Na rogeh besneče živali vise še ostanki konjskega drobovja, ko pusti svojo žrtev in leta po igrišču na občo zabavo občinstva, katero borilce poziva k nadaljevanju boja.

Zopet se sliši glas trobente, na kar se odpro vrata, skozi katera odjašejo še ostali trije borilci na konjih.

Mislil sem, in marsikateri drugi tujec z menoj, da bode sedaj konec krvavi igri, da ranjeno žival spusté v hlev, da okreva ter se veseli naprej življenja. Pa takoj spoznamo, da se motimo, kajti že se prikažejo oni možje, katere smo videli prve vstopiti v igrišče, pa ne več tako brez orožja, ampak v vsaki roki so imeli kratko palico z rdečim ali modrim papirjem ovito. Na koncu te palice se sveti ostra, pušici podobna reč. Bik, zagledavši te nove neprijatelje, se zaleti besen proti prvemu, kateri mu pa spretno zasadi obe ostrini v vrat, ravno nad rogovoma, ter hitro odskoči, na kar bik besni in rujove, da se mora smiliti vsakemu čutečemu gledalcu.

Če se pomisli, da so palice, na katerih so nasajene ostrine, komaj meter dolge, mora se imenovati pravi mojsterski čin, če se posreči borilcu, zasaditi jo v vrat nad rogovoma besnečega bika.

Borilec vzame potem druge palice, in to tako dolgo, dokler bik nima kakih 15 do 20 takih ostrin v vratu. Pri besnih skokih padejo navadno iz vratu in iz novih ran teče zopet kri, katere je uboga žival zgubila že ogromno množino.

Konec tej igri je zopet dano znamenje s trobento, in na vrsto pride prava žaloigra, to je usmrčenje bikovo. Cela borba do zadnje točke ima namen, ubogo žival kolikor mogoče razljutiti, kar se borilcem tudi pošreči. Kdor ni videl besnega bika, si težko naredi pravo podobo, če čita še tako natanjki popis, zato tudi pustim opisovanje, samo opominim, da se mi je uboga žival smilila v srce. Čutil sem nevoljo proti občinstvu, katero je trpinčenju nedolžne živali viharno pritrjevalo; tako trpinčenje more odobravati le brezčutno — zverski čuteče bitje.

Ne dá se tajiti, da borilci s prav občudovanja vredno hladnokrvnostjo gledajo smrti v oči, da mora biti vsak korak, sploh vsako gibanje premišljeno izvedeno; samo

jeden nepremišljen trenutek in borilec ima bikove ostre roge zasajene globoko v životu.

Zadnjo točko izvršujeta samo dva borilca. Na znamenje trobentino stopi starejši z meter dolgim bodalom v desni, v levi držeč nožnico bodala, na kateri je pregrnjen v začetku omenjeni prt. Ta prt se razločuje od drugih po svitlo rudeči barvi, v tem, ko so prti drugih borilcev temnejši. Tudi ostali štiri pešborilci stopijo v igrišče, noseči na rokah omenjene prte, kateri jim služijo za to, da odvrnejo pozornost bika od borilca v slučaju, da se je temu poskus ponesrečil in je v nevarnosti.

Bik se je vlegel med tem na tla, borilec se mu približa ter ga prav lahko rani na gobcu. To in rudeči prt bika takó razjari, da vstane. Prične se divja gona po igrišču, zastonj je vse prizadevanje borilca, ljutega bika ne more pogoditi. Nakrat je pa prisiljen, vreči bodalo proč ter iskati zavetja za plotom.

Besno koplje trpinčena žival zemljo z rogama — naposled se spravi nad mrtvega konja — seveda malo junaški čin.

Občinstvo upije in meče na borilca steklenice, palice in druge jednake reči. Obe godbi zasvirati, pa vriščanje ljudstva je močnejše nego godba. Na to stopi mlajši brat v igrišče — mlajši in šibkejši postavne nego prvi. Ljudstvo ga pozdravi z gromu enakim vriščem; godba utihne.

Ponavlja se isti prizor kakor prej, občinstvo utihne — nastane grobna tišina. Slišati je jedino težke skoke bikove. Vseh oči uprte so na lepega borilca, ki lahko, kakor veverica, skače pred glavo svoje žrtve — kateri pa tudi nasprotno on vsak trenotek lahko postane žrtev.

Med tem početjem drži vedno bodalo z rdečim držalom pripravljeno, da je porabi v pravem trenotku. — In ta trenotek je prišel. — Mojsterski salto mortale prek bikovega života in bodalo tiči z vso dolžino, poševno proti drobu, v bikovem vratu.

Ploskanja ni konca, glasov godbe ni slišati, upitje občinstva je veliko močnejše; — ne bodem popisoval, ker mi manjka izrazov, — Špance moraš videti v takih tre-

notkih, potem jih razumeš. (Ta salto mortale je bil jedini, ki se je posrečil, vse poznejše rane je vsekal borilec biku stojé, v trenutku, ko je hotel bik borilca nabosti na ostre roge).

Nesrečna žival pa se vrže na tla in grozovito rujove — pa le za trenutek. V dolgih skokih premerja igrišče, — pogled je strašen. Pri vsakem skoku se premakne bodalo nekoliko iz telesa, da pade nazadnje na tla; ali tudi borilec, stoječ ob plotu, čaka ugodne prilike, da spusti bik svojo jezo nad plotom, kar se dostikrat zgodi, in pri tej priliki skuša potegniti meč iz bikovega vratu.

V igrišče stopi prvi brat, občinstvo mu žvižga, in slišijo se klici: pojdi se borit s kozo ne pa z bikom, toda on je odločen, izpolniti svojo nalogo ter konec muki uboge živali; morda ima tudi več usmiljenja ž njo nego občinstvo, ki se raduje teh grozних prizorov. Mislil bi si marsikdo, da bik pač ne bode imel več moči nadaljevati boj, pa temu ni tako.

Popisoval ne bodem, kako skuša žival s svojo močjo ugonobiti sovražnika, in kako si zopet oni prizadeva z zvijačo premagati močnejšega.

Razjarjen bik, kateremu pri vsakem skoku sika meter visoko vroča kri iz globoke rane, nadaljuje zasledovanju s podvojeno besnostjo, vendar ga doleti vedno ista usoda.

Štirikrat z bodalom globoko ranjen, — zapuste ga še le moči. Krvaveč iz mnogih ran, z razmesarjenim vratom, počne se opotekati, — končno se vleže truden in brez moči na zemljo. Glavo povesi, — zdelo se mi je, kakor da odseva iz velikih očij očitanje: kaj sem vam storil, da me mučite takó neusmiljeno? Pogled na razmesarjeno žival me ožalosti, razumeti ne morem, kakó se more občinstvo radovati nad tem mučenjem nedolžnih živalij. Ta narodna — barbarska igra gotovo ne pospešuje ugleda Špancev pri drugih izobraženih narodih.

Konec muk žrtve človeške neusmiljenosti stori ostro, široko, malo bodalu podobno

orožje, s katerim prebije borilec črepinjo za rogoma.

Godba zasvira, občinstvo ploska in kriči ter meče klobuke in druge reči, katere borilci, ki so zbrani v igrišču poleg umorjenega bika, spretno lové ter mečejo lastnikom nazaj.

Vrata v igrišče se odpró in notri priženejo šest vpreženih konj, kateri mrtve živali vlečejo z bojišča na prosto.

Na to se odstranijo vsi predmeti, katere je občinstvo v priznanje ali nevoljno izraževaje nametalo v igrišče, in prikažejo se zopet borilci na konjih. Navadno traja borba z vsakim bikom pol do tri četrt ure. Znova se odpró vrata in skozi prihiti drugi še lepši bik od prvega.

Počne nova borba po istem uzoru, kakor prej. V štirih urah, tako dolgo je trajala borba, bilo je usmrčenih šest bikov, osem konj, drugih devet pa težko ranjenih.

Le jeden borilec je bil nezavesten odnešen z bojišča, več pa z dobro prerahljanimi kostmi. Vse ostale, izvzemši prvega

namreč, je usmrtil mlajši brat. (Ta dva brata sta iz Seville). Pri tretjem bi bil kmalu plačal z življenjem svojo predrznost. Pri salto mortalu je zadel ob bikov hrbet ter padel uznak. Bik, to zapazivši, se obrne, in da niso prihiteli drugi borilci s prti, gotovo bi bil storil konec hrabri mož, kajti samo za trenutek pozneje in bil bi visel naboden na ostrih bikovih rogovih.

Velikanski učinek naredi na občinstvo prizor, ko borilec ukroti že jedenkrat z bodalom ranjenega bika. Ravnokar besneč gre sedaj kakor jagnje mirno za borilcem, kateri ga je ravnokar smrtno ranil. S presunljivim pogledom in par mahljaji je ukrotil borilec nesrečno žrtev svojo, katero med gromovitim ploskanjem vodi, držé jo za rogé, po igrišču.

* * *

Usmrčen je šesti in zadnji bik. Ropot in upitje je gromu podobno, godbi svirate neko koračnico. Občinstvo meče premagovalcu divjih bikov vrednostne reči v igrišče,

— pa on ne mara si prisvojiti ničesar. Kakor preje klobuki, lete sedaj darila nazaj med občinstvo.

S krvjo obliti borilci se poslové priklanjaje občinstvu in zapusté — kraj prav barbarskih činov svojih.

Ko gledam na igrišče — na prostor, kjer se je ravnokar prelilo toliko krvi — če tudi nedolžnih živalij, zdi se mi upitje občinstva podobno rjoventju divjih zverin, ki trgajo žrtev z ostrim zobovjem. Zakaj to? V zabavo človeku, ki se raduje nad mukami uboge živali, — podarjene mu od Stvarnika — gotovo ne za to, da bi jo mučil sebi v zabavo. Človek, krona stvarjenja, s čem zagovarjaš tako hudo početje!?

Zapustim kraj, kjer se mi je ravnokar razkrila čudna strast omikanega naroda, — v devetnajstem stoletju po rojstvu Odrešenika.

Glad in žeja, posledica solnčnih žarkov, silita me iti v gostilno, katerih je po španskih mestih navadno mnogo. Tam najdem lastnika male ladije, Sicilijanca po rodu, sinu morja, kakor se mi je sam imenoval. Takih

je mnogo po širnem svetu; oni so od mladih nog na morju, in navadno tudi v morju najdejo ono, kar jim v življenju ni bilo namenjeno — počitek.

Govorila sva med drugim tudi o borbi. Pripovedoval mi je, da ima vsako mesto določeno število bojov z biki, katere sme prirediti, in sicer navadno ne več nego tri v teku leta. Portugalci ljubijo isto igro, vendar način boja se razločuje posebno v tem, da biki imajo na rogovih lesene krogle pritrjene, da ne morejo ž njimi mesariti konj in borilcev na tako grozen način, kakor sem ravnokar videl.

Pozno v noči zapustiva s Sicilijancem mestece in pol ure pozneje sva bila v Gibraltaru, kjer sem se poslovil od njega — za zmirom. Saj tako je naše življenje.

* * *

To pripovedko, kojo je pripovedoval učitelj Radoslav svojim učencem in učenkam, so otroci z največjim občutkom poslušali, in skoraj vsi so imeli solzne oči, ker so se jim smilile nedolžne živali.

«Jaz imam neko misel», pravi Slavoj, «kako bi se dale odpraviti borbe z biki». «No povej jo!» pravi Radoslav. — «Gotovo je v Madridu, glavnem mestu Španskem, vsaj deset gospâ, katere ne odobravajo borb z biki. Gotovo bi vsaka pridobila za to misel še deset drugih gospâ, bilo bi jih potemtakem že 110. Vsaka teh naj bi se potrudila da pridobi zopet deset drugih; milosrčnih gospâ bi naraslo na 1210. S tem številom bi bilo zastopanih 1210 družin. Vsaka žena naj potem upliva na odraslo hčer in sina. Tako bi naraslo število onih, ki bi se ne marali udeleževati borb z biki, 3630. Če pridrže le - ti še svoje mlajše otroke in posle doma, bi bilo gotovo 6000 gledalcev manj. Naposled bi prešinila ta prizadevanja milosrčnih gospâ še druge ljudske sloje in potemtakem bi se število gledalcev zelo skrčilo, in če bi gledalcev ne bilo, bi morale tudi borbe z biki prenehati».

«Ti imaš lepo željo, Slavoj!» odgovori učitelj Radoslav, «katera se mora naposled vendar izpolniti, čeprav se ne dajo neke

strasti takó hitro iztrebiti iz glave in srca. To je zelo težka naloga, katero rešiti mora pomagati tudi šola. Bog daj, da bi Španci prišli čimpreje do pravega spoznanja!»

Učitelj Radoslav naloži učencem, naj si izberó za prihodnjo uro iz „Berila“ kako lepo pesmico gledé na trpinčenje, oziroma milosrčnost do živali, katero bodo potem v šoli deklamovali. Na to sklene Radoslav poduk.

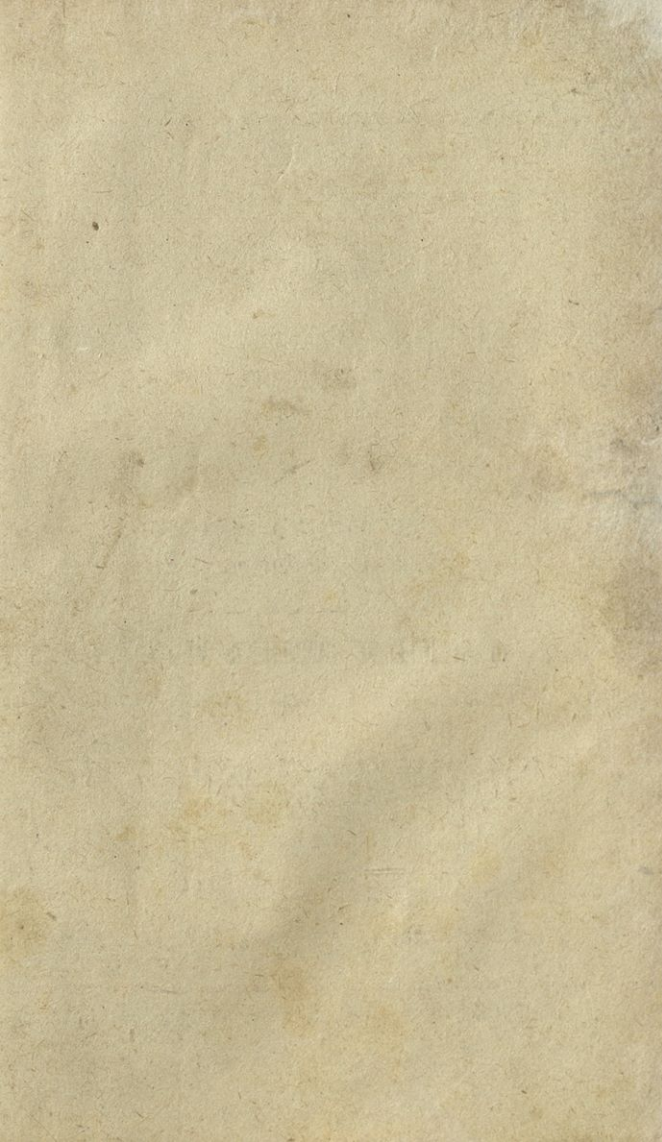
(Konec I. dela.)

Vsebina.

	Stran
I. Uvod	5—8
II. Stvarnik in ovca	9—13
III. Ovca	14—19
IV. Tašica	20—25
V. Ptiček v kletki	26—34
VI. Slavojeva domišljija	35—38
VII. Rujavi hrošč	38—45
VIII. Metulj	46—48
IX. Metuljev lovec	49—59
X. Črviček	60—63
XI. Muke koristnih živalij	64—95

~~Alten Schumme~~
Alten Schumme

~~gezeichnet~~
gezeichnet

gezeichnet

~~Alten Schumme~~
Alten Schumme

46

Alten Schumme

gezeichnet

~~46~~

Alten Schumme

John's School
in Stratford.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

GS

0 709 604

202118929

COBISS ©